

זיכרונות האקדמיה ללשון העברית

כא-כד

תשל"ד-תשל"ז

בהוצאת האקדמיה ללשון העברית
ירושלים, התשמ"א

- ב"זיכרונות האקדמיה ללשון העברית" מתפרסמים:
- א. החלטות האקדמיה בענייני הלשון ובכל שאר העניינים שבתחום פעולתה;
- ב. דינים וחשבונות על פעולתה;
- ג. זיכרון דברים של הוויכוחים המדעיים בישיבות המליאה;
- ד. זיכרון דברים של הוויכוחים המדעיים בישיבות שאר מוסדותיה, אם המנהלה רואה צורך בכך.
(עיין תקנון האקדמיה, סעיפים 35-36)

ה ת ו כ ן :

- 5 ..... החברים באקדמיה בשנות תשל"ד-תשל"ז
- 7..... החלטות האקדמיה
- 8 ..... כללים בנטיית השם, פרק רביעי: הצרי
- 15 ..... כללי התעתיק מלועזית לעברית
- 328..... מונחי מיקרו אלקטרוניקה
- 342..... דגי מים מתוקים
- 19 ..... ישיבות המליאה
- שנת תשל"ד
- 21 ..... ישיבת המאה וחמש עשרה
- 21 ..... בחירת נשיא וסגן נשיא לאקדמיה
- 21 ..... ישיבת המאה ושש עשרה
- דברים לזכר נפתלי הרץ טור-סיני ז"ל, 21 - דברים לזכר דוד צבי בנעט ז"ל, 22 - הענקת פרסי זאלצמאן, 24 - אישור הצעת התקציב לשנת 1974-1975, 27 - הודעת ועד המינוח בעניין שמות העופות "עייט" ו"נשר", 30 - הודעת ועד הדקדוק בעניין הכתיב, 34 - אישור המילון למונחי המשאבות, 35.
- 35 ..... ישיבת המאה ושבע עשרה
- הרצאת הא' גדעון גולדנברג: "רוח השפה ומדיניות לשונית", לאור התפתחויות בשפות שמיות חדשות, 36 - סקירה על מצב העבודה במילון ההיסטורי, 39 - תכנית העבודה המדעית לשנת תשל"ד, 41 - המינוח, 41 - דיון על העבודה המדעית, 44 - הודעה על בחירת חברים, 56.
- 57 ..... ישיבת המאה ושמונה עשרה
- בחירת חברים וחברים יועצים, 57 - הודעה על בחירת יו"ר ועד המינוח, 57.
- 58 ..... ישיבת המאה ותשע עשרה
- הרצאת הגב' מאיה פרוכטמן: "קאטגוריות מיידעות ומתחמות בעברית בת מינר", 58 - כללי הצרי, 61.
- שנת תשל"ה
- 75 ..... ישיבת המאה ועשרים
- הרצאת הא' יואל פלורסהיים: "פירוש רש"י למקרא בפירושו לתלמוד", 75 - דברים לזכר שלמה צמח ז"ל, 78 - הודעה בעניין תקנתו של המבטא העברי, 80 - אישור הצעת התקציב לשנת 1975-1976, 81 - המשך הדיון בכללי הצרי, 85 - מונחי הריצוף, דיון ואישור, 95.

- 97 . . . . . ישיבת המאה עשרים ואחת. . . . .
 דברים לזכר נחמיה גדעון הנמון ז"ל, 97. - סיום הדיון במונחי הריצוף, 100. -
 המשך הדיון בכללי הצרי, 105.
- 120 . . . . . ישיבת המאה עשרים ושתים . . . . .
 כללים בנטיית השם: הצרי, משקל פועל, מפעל, 121. - אכר, 129. -
 הרצאת הא' אהרן דותן: "משקל מקטל", 132.
- 140 . . . . . ישיבת המאה עשרים ושלש . . . . .
 גמר הדיון בכללי הצרי: משקל מפעל, 140. - אישור רשימת מונחי
 הפאתולוגיה, 151. - תעתיק תנועת, 153 e.
- 162 . . . . . ישיבת המאה עשרים וארבע . . . . .
 בחירת חברים ומוסדות (מחצית המנהלה, ועדים ומועצת מערכת המילון),
 162.
- ש נ ת ש ל " ר
- 164 . . . . . ישיבת המאה עשרים וחמש . . . . .
 דברים לזכר אברהם יעקב ברור ז"ל, 164. - הרצאת הא' עלי איתן: "מפעל
 המפתח הרב-לשוני למונחי האקדמיה", ודיון בה, 168. - אישור המילון
 למונחי האסטרונמיה השימושית, 176. - אישור המילון למונחי פיסיקה:
 חשמל ומגנטיות, 184.
- 187 . . . . . ישיבת המאה עשרים ושש . . . . .
 דברים לזכר ראובן אלקלעי, ז"ל, 187. - אישור הצעת התקציב לשנת
 1976 - 1977, 188. - אישור מונחי הפסיכולוגיה, 190. - "אריח-מרצפת",
 207.
- 209 . . . . . ישיבת המאה עשרים ושבע . . . . .
 דברים לזכר אברהם קריב ז"ל, 209. - הלשון המשתבשת בציבור, 215. -
 ועדה להכנת הבחירות של חברים חדשים, 217. - ענייני דקדוק, משקל
 פעלון, 218. - מונחים בכלכלת הבית, 224.
- 228 . . . . . ישיבת המאה עשרים ושמנה . . . . .
 דברים לזכר פרופ' א' סדובסקי, 228. - סדרי פרס זאלצמאן, 228. - מונחים
 בשימוש כללי: "סאנקציות", 229. - דיון במונחי הרפואה הפנימית, 235. -
 "אינטרס", 247.

שנת תשל"ז

- 250 ..... ישיבת המאה עשרים ותשע
ברכות לחבר אורי צבי גרינברג בהגיעו לגבורות, 250. - חברי הוועדים
והוועדות, 251. - שאלה ותשובה בעניין הכתיב בבתי הספר, 251. - בחירת
חבר המנהלה וחברי הוועד האמרכלי, 252. - אישור הצעת התקציב לשנת
1977-1978, 252. - הלשון בשידורי ישראל, סקירת הא' שלו והא' בנדויד,
261.
- 271 ..... ישיבת המאה ושלושים
מונחי האופטיקה, פיסיקה חלק ג', 271. - "סאנקציות" כמונח בסכסוכי
עבודה, 274. - המונח "אינטרס", 283.
- 286 ..... ישיבת המאה ושלושים ואחת
פתיחה לדיון על דרכי האקדמיה ותפקידיה - הא' ז' בן-חיים, 286. -
דיון בהנ"ל, 298.
- 314 ..... ישיבת המאה ושלושים ושתים
סקירת עבודתן של הוועדות ושל המזכירות, 314. - מונחי הפיסיקה - ג.
אופטיקה, - מונחי יסוד במיקרו-אלקטרוניקה, 319. - המשך הדיון
בפעולות האקדמיה לפי תפקידיה ומטרותיה, 319.

חברים באקדמיה בשנות תשל"ד - תשל"ז

<p>נבחר לחבר יועץ ביום א' בסיוון תשל"ד.</p> <p>היה חבר יועץ נבחר לחבר ביום כ"ז באב תשל"ה</p> <p>נפטר ביום ד' בכסליו תשל"ז</p> <p>נבחר לחבר יועץ ביום א' בסיוון תשל"ד</p> <p>נפטר ביום ח' בכסליו תשל"ה</p> <p>נפטר ביום כ"א בתשרי תשל"ד.</p> <p>נבחר לחבר יועץ ביום ה' בתמוז תשכ"ג</p>	<p>* אברהם אבן-שושן שרגא אברמסון אפרים אלימלך אורבך שרגא אירמאי עלי איתן יהושע בלאו זאב בן-חיים מאיר הלל בן-שמאי ניסן ברגרין</p> <p>* אפרים ברודא</p> <p>° אברהם יעקב ברנר</p> <p>* צבי ברמאיר</p> <p>° חיים אריה גינזברג</p> <p>* גדעון גולדנברג אהרן דותן אברהם ש' הלקין שמעון הלקין</p> <p>* גדעון הנמן</p> <p>נפתלי הירץ טור-סיני</p> <p>* מאיר ולנשטיין</p> <p>שמואל ייבין</p> <p>* משה ינון</p> <p>° שאול ליברמן שלמה מורג</p> <p>* משה מיזלש</p> <p>* משה מיקם אהרן מירסקי עזרא ציון מלמד שמשון מלצר דב סדן</p> <p>* יזהר סמילנסקי אריה לייב פאיאנס</p>
---	---

1 מינוי החברים, שנתמנו בשנים הקודמות - עי' "זיכרונות האקדמיה ללשון העברית", כרך א-ב, עמ' 9, כרך ג-ד, עמ' 2-1, כרך ה, עמ' 2-1, כרך ו, עמ' 2-1, כרך ז-ח, עמ' 6-5, כרך ט, עמ' 6-5, כרך י-יא, עמ' 6-5, כרך יב, עמ' 6-5, כרך יג, עמ' 4-3, כרך יד, עמ' 6-5, כרך טו, עמ' 6-5, כרך טז, עמ' 6-5, כרך יז, עמ' 6-5, כרך יח, עמ' 6-5, כרך יט, עמ' 159.

° - חבר כבוד * - חבר יועץ

נפטר ביום כ"א במרחשוון תשל"ה
נבחר לחבר ביום כ"ז באב תשל"ה

נבחר חבר יועץ ביום א' בסיוון תשל"ד
נפטר ביום ו' באדר ב' תשל"ו

היה חבר יועץ נבחר לחבר ביום א' בסיוון
תשל"ד

נבחר לחבר יועץ ביום א' בסיוון תשל"ד

- * דן פגיס
- יעקב פולוצקי
- * אמציה פורת
- * עזרא פליישר
- שלמה צמח
- גד בן עמי צרפתי
- מנחם צבי קדרי
- * חנוך קלעי
- אברהם קריב
- חיים רבין
- אליעזר שמשון רוזנטל
- יהודה רצהבי
- * יצחק שבטיאל

- חיים שירמן
- * יצחק שלו
- מאיר שלי
- שלום שפיגל

החלטות האקדמיה

כללים בנטיית השם

פרק רביעי: הצרי*

הקדמה*

בנטיית השמות בעלי צרי הדרכים מתחלפות: יש שהצרי מתקיים, ויש שהוא מתבטל בתנאים שונים של ההגייה, המבנה והפתיבה. כך דרפס של השמות הצרויים במקרא בניקודו המקובל עלינו, ולא כל שכן השמות שמחוץ למקרא. בהם נחלקו הרבה המסורות בפייהם של יוצאי גלויות שונות.

תכליתם של הכללים הבאים להלן להסדיר את הנוהג ולהכריע בין הדרכים השונות לצורך הלשון הכללית.

לשם הבנה מדויקת של הכללים הרי כאן הגדרה של כמה מונחים וביטויים המשמשים בכללים:

המונח שם פן הברה אחת מכונן לשמות מעין אל, עט, ולא לשמות שהם "יתד", כגון פֶּאֶר, בָּאֵר.

צרי מלא הוא צרי, שיש עמו יו"ד אחר האות הצרויה גם בניקוד. סתם צרי הוא צרי חסר.

ביטול הצרי פירושו, שפנגד ההברה בעלת הצרי בשם הנפרד אתה מוצא בנטייתו שוא בהברה פתוחה, ותנועה זולת הצרי, כשההברה סגורה: חירק לפני אות דגושה, למשל אם — אמי: מגן — מגנו; וסגול לפני אות פשוטה, כגון שומר — שומרך. שומרם. כשהשם יש לו עי"ן הפועל או למ"ד הפועל מן האה"ע, יבוא פתח במקום הסגול, כגון: מזבחך, אהבך, גואלך, שונאכם. שלא כאמור לעיל יש במקרא: שולחך, אויבך.

חן דעתך: אין המונח "ביטול הצרי" וכיוצא בלשון זה בא להביע דעה פלשהי, אם יש קשר של תולדה בין התנועה בצורת הנפרד ובין התנועה או התנועות בצורת הנטייה.

בקיום הצרי צריך להבחין: א. הצרי נשאר בכל צורות השם, ואז ייאמר: "הצרי מתקיים תמיד" (עי' כללים 1 — 3); ב. הצרי מתקיים בכל מקום חוץ מלפני הכינויים ה"כבדים" חָם, חָן, ואז ייאמר "הצרי מתקיים" בלבד.

במשקל השם נכללו לא רק צורות הנטייה ביחיד וברבוי, אלא גם צורות הנקבה — ביחיד וברבוי — אם אמנם צורת הנקבה מציינת מין טבעי. לפיכך שמות כמו

* הפרקים הקודמים נדפסו ב"זכרונות האקדמיה ללשון העברית" פרק ז-ח: א. הקמץ הגדול: כך יג: ב. הפתח: כך יט כ: החולם. הכללים שבפרק זה נדונו בישיבות מליאת האקדמיה בשנות תשל"ד-תשל"ה, וניסוחם נשלם בשנת תשל"ו.

תְּבַרְהָ, שְׂכַנְהָ, זְקַנְהָ, תְּסַרְהָ וכיו"ב כלולים במשקל פֻּעַל ונדונים ב.1. מה שאין פן גִּזְרָה, שִׁרְפָה וכיו"ב. הללו שצורת ה"נקה" שבהם מציינת רק מין ד ק ו ק י, ערוכים במשקל לעצמו: פֻּעְלָה. כדוגמת המשקל הזה שאר המשקלים.

א. השמות בקיום הצרי

1. הצרי המלא מתקיים תמיד, כגון אֵיד — אֵידִיהֶם; חֵיק — חֵיקְכֶם; אֵיקָה — אֵיקְתֶם, אֵימֹתֵיהֶם. ואלה השמות, שיש בהם צרי מלא: אֵיד, אֵיקָה, אֵיקָה, אֵיִתָן, פֵּיזָה, הֵיִקָל, זְעִיר, חֵיק, פִּילָף, מִידַע, מִיטָב, מִימָן, מִינְקָה, מִישְׂרִים, מִיתָר, עִירִם, פְּלִיטָה, פְּלִיטִים, צִידָה, רֵיק, תֵּימָן.

2. הצרי הבא תמורת חירק לפני אותיות אהח"ע (תשלום דגש) מתקיים תמיד, כגון: תֹּאור, תֹּאורִיו, תֹּאורֵיהֶם; שְׂרוּת — שְׂרוּתֵיכֶם; גְּרוּש — גְּרוּשֶׁם, גְּרוּשֵׁין. בכלל זה נכנסים גם השמות גָּאָה, דָּהָה, זָהָה, פָּהָה, לָאָה, קָהָה (המתאימים למשקל פֻּעַל). הצרי מתקיים תמיד גם בשמות: מְרוּש, מְרוּץ, מְרַע, כְּרוּץ, מְרוּשֵׁי לֵאשׁ, מְרוּצֵי סוּסִים, מְרַעְהוּ. ועי' גם בכלל 21.

3. בשמות בני הברה אחת, שאינם נדגשים בנטייה, הצרי מתקיים תמיד, כגון: אֵל — אֵלֵי, אֵלֵי הארץ; אֵד — אֵדֵי המים; גּוּ — גּוּי, גּוּם, גּוּיְכֶם; כֶּף — כֶּפֵי החופים; גַּר — גַּרְוֹתֵיהֶם; רַע — רַעַי המלך, רַעֵיהֶם; שָׂד — שָׂדוּ, שָׂדְכֶם; עֵט — עֵטָף, עֵטְכֶם, עֵטֵיהֶם; יָד — יָדַי, יָדֵי עוֹלָם, יָדָה; בָּן — בָּנַי, בָּנֵיהֶם, בָּנוּת; מֵת — מֵתֵיהֶם, מֵתֵי מדבר; סֵט — סֵטֵי הדרך הישרה, סֵטָה, סֵטוֹת; וכן השם רַחֵם: רַחֵי, רַחֵיהֶם. יוצאים מכלל זה:

עֵץ, המקיים את הצרי ביחיד בלבד, כגון עֵצִי, עֵצָף, עֵצְכֶם, אבל מבטלו לפי כללי הביטול בריבוי: עֵצִים — עֵצֵי הגן, עֵצֵיכֶם, עֵצֵיהֶם; בָּן, שֵׁם, המבטלים את הצרי גם ביחיד — כגון: בָּן — בָּנֵי, בָּנֶם; שֵׁם — שְׁמֵי, שְׁמֵיכֶם, שְׁמֵיהֶם. וכן מְעִים, ריבוי של מְעִי (בנטייה: מְעִיֹּ): מְעִיהֶם (במקרא גם מְעִיהֶם).

4. במשקל פֻּעַל הצרי מתקיים, כגון: בָּאָר — בָּאָרֵי, בָּאָרְךָ, בָּאָרְכֶם, בָּאָרוֹת מִים; זָאֵב — זָאֵבֵי עֲרֹבוֹת; יָלַל — יָלְלֵיהֶם; פָּאָב — פָּאָבֵי רֵאשׁ; פָּאָר — פָּאָרֵים, פָּאָרֵי רֵאשׁ; רָאֵם — רָאֵמֵי הַצֹּפֶן; רַתַּח — רַתַּחֵי אֵימָה; שָׂאָר — שָׂאָרֵיהֶם, שָׂאָרְכֶם. הערה: במקרא אתה מוצא גם בָּאָרוֹת (חמר), פָּאָרֵי (המגבעות).

5. במשקל פֻּעַל רבים השמות, שהצרי מתקיים בהם, וכן צריך לנהוג בכל שם, המתחדש במשקל זה. השמות הנוטים בביטול הצרי מנויים בכלל 14. והרי כאן דוגמאות הנטייה: אָבֵל — אָבֵלִים, אָבֵלֵי צִיּוֹן; אָשֶׁם — אָשֶׁמִּיהֶם, אָשֶׁמוֹת המעשה; בָּצַק — בָּצַקְךָ, בָּצַקְכֶם, בָּצַקְכֵם; חֲפֵץ — חֲפֵצִים, חֲפֵצֵי חַיִּים; יָעַן — יָעוֹנְכֶם, יְעוֹנֵי המדבר; יָרַח — יָרַח חֲצֵי החודש, יָרַחְךָ, יָרַחֵיהֶם, יָרַחְכֶם; יָשָׁן — יָשְׁנֵי עַפְרָה; קָבַד —

כבד העוף: ספק — ספק הספק: שכן — שכני, שכניהם, שכנותי, שכנותיהם, שכנכם, שכנכן.

ה ע ר ו ת :

- א. בשמות אלה יש פתח בסמיכות: יתד, שבץ, שכן.
 ב. במקרא יש גם שמחי לב (ישע' כד, ז), לכל חפציהם (תה' קיא, ב), יתדות החצר (שמות לח, לא), באבל-אם (תהלים לה, יד).
 ג. מן השמות, שיש להם צורת נקבה השם שְכְנָה נוטה בכינויי היחיד ע"ד שם סגולי: שְכְנָתִי, שְכְנָתְךָ, וכו', אבל חֲפֻצָתוֹ וכו' ב.

6. במשקי הפעל הצרי מתקיים, כגון: הַבְדֵּל, הַבְדִּילִים, הַבְדִּילֵי הַדְּעוּת; הַפְסְדֵי — הַפְסְדִים, הַפְסְדֵי הַמְדִינָה, הַפְסְדְכֶם; הַרְכֵּב — הַרְכֵבִי הַמְזוּנֹת; הַכְרֵם — הַכְרֵם הַשְׁעָה; הַכְרֵחַךְ, הַכְרֵחְכֶם.

על פי כלל זה נוטים גם השמות הרבועיים והחמשיים, שתנועתם האחרונה היא הצרי, כגון: אֲכַנְט — אֲכַנְטֵי הַפְּהָנִים; אֲזַמַּל — אֲזַמְלֵי הַמְנַתְחִים; מְמֹר — מְמֹרֵיהֶם; מְסַכֵּן — מְסַכְנֵי הַעִיר; סַרְגַּל — סַרְגְלֵי חִישׁוּב; פְּרָדָס — פְּרָדְסֵיהֶם; פְּסַנְתְּרַכְּם, פְּסַנְתְּרֵיהֶם; קְלַסְתֵּר — קְלַסְתְּרֵי פְּנֵיהֶם.

ה ע ר ו ת :

- א. במקרא: צְפַרְדְּעִים.
 ב. ליד הצירוף הַסַּחֲרֵה־עַת יֵשׁ גַּם הַסַּחֲרֵה־עַת.

7. במשקל פְּלָה הצרי מתקיים: אֵלָה, גְּהָה, זַעָה, פְּרָה, לְדָה, צַאָה, קָבָה, רֵאָה, תָּבָה. וע"י גם כלל 17.

הערה: שמות כמו אֵלָה (נקבה של אל), עֵדָה, מקיימים את הצרי ע"פ כלל 3.

8. במשקל פְּעֵלָה הצרי מתקיים תמיד, כגון: אֲבַכְדָּה — אֲבַכְדוֹתֵיהֶם, גְּזַרְהָ — גְּזַרְתֵּי הַמַּלְכוּת; שְׁפֵלָה — שְׁפֵלַת הַחוּף; דְּבַלָּה, דְּבַלְתָּ, דְּבַלִּים, דְּבַלִּי. יוצאים מכלל זה השמות אֲשַׁדָּה, בְּהֵמָה, גְּדָרָה, חֲשַׁכָּה, לְבָנָה, נְבֵלָה, שְׁדֵמָה. השם בְּהֵמָה צורתו בסמיכות בְּהֵמָת, ובכינויים נטייתו כשל הסגוליים: בְּהֵמָתוֹ, בְּהֵמָתוֹ וכו'; בריבוי בְּהֵמוֹת, בְּהֵמוֹת הַבַּיִת, בְּהֵמוֹתָיו וכו'. השאר: אֲשַׁדְתָּ (הנהר), אֲשַׁדוֹת, אֲשַׁדוֹת (הנהר); חֲשַׁכְתָּ הַלַּיִל, חֲשַׁכְתֶּם, חֲשַׁכוֹת, חֲשַׁכוֹת הַזְּמַנִּים; לְבַנְתָּ חַבְלָה, לְבַנְתוֹ, לְבַנִּים, לְבַנֵּי חַבְלָה; נְקַלְתָּ הַעוֹף, נְקַלְתֶּם, נְקַלְתוּ, נְקַלְתֵּיהֶם; גְּדַרְתָּ, גְּדַרְתָּ צֶאֱן; שְׁדַמְתָּ כְּרֶם, שְׁדַמְתוּ, שְׁדַמְתוּ בֵּית לַחַם, וראה גם כלל 4 ו-5.
 במקרא נמצא מן דְּבַלָּה: דְּבַלְתָּ תַּאנִּים.

9. במשקלים מְפַעֵלָה, מְפַעֵלָה הצרי מתקיים תמיד, כגון: מְגַפְּסָה — מְגַפְּסוֹתֵיהֶם; מְדַקְרָה — מְדַקְרוֹת חֶרֶב; מְדַרְגָּה — מְדַרְגוֹת הַחוּם, מְדַרְגוֹתָיו; מְזַמְרָה — מְזַמְרַת

הכרס: מצכה — מצבות אבן, מצבותיהם; מקהלה — מקהלות משוררים: תדהמה — תדהמת מות; תרדמה — תרדמת עד; תרעלה — תרעלותיהם.
 הערה. במקרא אתה מוצא ביטול הצרי בשמות: מקרות חרב, מקרותיהם, מועצותיהם, מצכת (לצד מצכת), בימינו צריך להבחין בין מועצה בקיום הצרי, כאמור בכלל, ובין מועצה, וממנו הנטייה היא: מועצת הפועלים, מועצות, מועצות הפועלים, מועצותיהם וכו'.

10. הצרי הבא בשמות לפני הסימות יות, יי, ייה, ייות, ית מתקיים, כגון: גרות, גרוהם; מסכנות — מסכנותה; עדות — עדותם; רעות — רעותה; שמי — שמיות; מלבני, מלבניותו; כבדי — (פלי הדם) הכבדיים; עמלקי; ירדני, ירדניה; הכרחי — הכרחיים; נקבי.

ב. השמות בביטול הצרי

(א) צרי בהברה מוטעמת

11. במשקלים פועל, מפעל, מפועל (= מפולל), מתפעל, מתפועל (= מתפולל) הצרי מתבטל, כגון: סופר — סופרנו, סופרים, סופרי ישראל, ספרות, ספרותינו, סופרכם, סופרכן; דובר — דוברים, דוכרות הממשלה; מלמד — מלמדי, מלמדי דרדקים; מרפו — מרפוי המשקים, מרפוכם; מפקח, מפקחים, מפקחות; משורה, משוררי, משוררכם, משוררים; מתאגרף — מתאגרפי מבני, מתאגרפכם; מתלמד — מתלמדים, מתלמדות.

הערה. צורת הנקבה בלשון יחיד של שמות במשקלים אלה שקולה כרגיל במשקל סגולי, כגון: ספרת, דוכרת, רופאח (בנפרד ובנסמך); בנפרד גם: רופאה; מרפוחת, מפקחת, וזו נוטה על פי כללי המשקלים הסגוליים: סופרחת, דוכרת, וכיו"ב.
 עיין גם כלל 19.

12. במשקל פעל הצרי מתבטל, כגון: אלם — אלמים, אלמי; טפש — טפשה, טפשים, טפשות; חרש — חרשים, חרשות; דבר — דברך, דברות; כסא — כסאי, כסאך (במקרא: כסאך), כסאות.

הערה. צורת הנקבה בלשון יחיד שקולה כרגיל במשקל סגולי, כגון: עור — עורת; אלם — אלמת; פקח — פקחת.
 יוצאים מכלל זה: שלש, רבע, חמש ושאר השמות הגזורים ממספרים, והם מקיימים את הצרי כגון: שלשים, רבעיו, חמשיהם.

13. בשמות השקולים במשקלים מפעל (מפעל), תפעל, ומה ששייך אליהם בגזרות העלולים הצרי מתבטל, כגון: מזוג — מזוגי, מזוגך, מזוגכם, מזוגות, מזוגות כסף;

כללים בנטיית השם: הצרי

מפתח — מפתח הבית, מפתחי, מפתחות; מקל — מקל שקד, מקלי, מקלך, מקלכם; מוקד — מוקדי, מוקדים; מועד — מועדך, מועדי השנה; תשבע — תשבעו, תשבעים.

ה ע ר ו ת :

- א) בשמות מזבח, מספד, מעשר בא פתח בסמיכות: מזבח, מספד, מעשר. במקרא פעם אחת גם מקל לבנה.
- ב) במקרא מזלגות משמש ריבוי של מזלג.
- ג) במקרא: משחתו.

14. אלה השמות שבמשקל פעל, הנוטים בביטול חלקי של הצרי: גדר, זקן, חבר, חדל, חנה, חסר, יצל, ירא, ירד, קבד (היפוכו של קל), קרס, קתף, נמל, עקב, ערל, שלו. בדבר שאר השמות במשקל זה ע"י כלל 5.

דוגמת הנטייה: נמל, נמל האויר, נמלך, נמלו, נמלה, נמלנו, נמלכם, נמלכן, נמלי הארץ, נמליכם, נמליכן.

ה ע ר ו ת :

א. השמות הבאים יש להם פתח בסמיכות: זקן, חסר, חדל, חצר, קבד, נמל, ערל.

ב. השמות הבאים צורתם בסמיכות שקולה במשקל סגולי: גדר תיל, ירד ימין, קרס הבהמה, פתף ההר, גזל הגר.

ג. השמות, שיש להם צורת נקבה כמו זקנה, חברה, חסרה, יראה וכיו"ב מבטלים את הצרי אף בסמיכות היחיד, כמו: זקנת הדור, חברת הפנסה, חסרת מגן, יראת אלוהים, ואין צריך לומר בסמיכות הריבוי: חברות הפנסה, חסרות מגן וכו'; ובכינויים זקנותיך, חברותיך. בצורות היחיד בעלות פניניים הנטייה היא כדרך שמות סגוליים: זקנתי, חברתי, חברתם.

(ב) צרי בהברה לא-מוטעמת

15. במשקל פעל הצרי מתבטל, פגוז לקב — לקבי, לקבות, לקבותיהם; שקר — שקר תמרים; שער — שער הזקן, שערו.

במקרא מצאנו: נכר — נכר הארץ (בקיום הצרי); ענב — ענבים, ענבי רש (בנו"ן דגושה).

השם צלע צורתו בנטייה שקולה במשקל סגולי. סמי': צלע או צלע, צלעו.

16. בשמות אבוס, אזוב, אזור, אטון, אמון, אסור, אפוד הצרי מחקיים רק בסמיכות היחיד, ובשאר הצורות הוא מתבטל לחטף-פתח, למשל אזור — אזור החיץ, אזורו, אזורים, אזורי המדבר; אבל אמון — אמונו, אמונים.

17. בקצת השמות במשקל פלה הצרי מתבטל, ואלה הם: מאה — מאת השנים,

מֵאֵתִי מֵאֵתְךָ, מֵאוֹת, מֵאוֹתֵי אֲנֹשִׁים; עֵדָה (= קהל), עֵדַת יִשְׂרָאֵל, עֵדַתוֹ; עֵצָה — עֵצָת
 חֲכָמִים, עֵצְתְךָ, עֵצוֹת, עֲצוֹתֶיכֶם; פֶּאֶה — פֶּאֶת שְׂדֵה, פֶּאוֹת, פֶּאוֹתֵי אֲנֹשִׁים, פֶּאוֹתֶיכֶם;
 שָׁנָה שְׁנַת יְשָׁרִים, שְׁנַתוֹ.

ועי' גם כלל 7.

18. הצרי מתבטל בשני השמות תועֵבָה, מוֹסְרָה, פְּגוֹן; תוֹעֵבַת ה', תוֹעֵבָתוֹ,
 תוֹעֲבוֹתֵיכֶם; מוֹסְרוֹתֵינוּ, מוֹסְרוֹתֶיכֶם. אבל בנפרד הריבוי הצרי מתקיים: תוֹעֲבוֹת,
 מוֹסְרוֹת.

19. השמות במשקלים פועֵלָה, מַפְעֵלָה, מַתְפַּעֵלָה נוטים על דרך הסגוליים, פְּגוֹן;
 יוֹלְדָה — יוֹלְדַת התאומים, יוֹלְדָתוֹ; מְכַשֶּׁפָה — מְכַשֶּׁפַת העיר, מְכַשֶּׁפָתוֹ, מְכַשֶּׁפְתָּנוּ.
 כך יהיו נוטים כל השמות שמן המקרא: אוֹכְלָה, בוֹגְדָה, בוֹעֲרָה, הוֹלְלָה, זוֹלְלָה,
 נוֹטְרָה, סוֹחְרָה, עוֹלְלָה, צוֹלְעָה, רוֹמְמָה, שוֹמְמָה, מְרַקְדָה, מְשַׁפְּלָה, מְתַנַּבְרָה.

20. מ"ם המשקל בשורשי ע"ע, כשהיא צרויה, הצרי מתקיים בה רק בסמיכות
 היחיד, פְּגוֹן; מְחַם — מְחַם נחושת, מְחַמִּי, מְחַמִּים, מְחַמֵּיהֶם; מְמַד — מְמַד המגרש,
 מְמַדִּים, מְמַדְיוֹ; מְסַב — מְסַב הגלילים, מְסַבֵּי הגלילים; מְצַד — מְצַדֵּם, מְצַדְכֶם;
 מְצַר — מְצַרִּים, מְצַרֵי ההרים; מְקַל — מְקַלִּים, מְקַלֵּיהֶם; מְגַן — מְגַנָּם, מְגַנֵּים,
 מְגַנֵי ירושלים.

(ג) שמות בצרי שאינו מתבטל לשוא

21. בשמות הנדגשים בנטייה בא החירק כנגד הצרי, פְּגוֹן; אֵם — אֵמִי, אֵמְךָ,
 אֵמֹהוֹת; חֵץ — חֲצִים, חֲצֵי רעל; צַל — צֵלְךָ, צֵלְכֶם, צֵלֵיהֶם; מְקַלִּים; מְגַן
 — מְגַנֵּים, מְגַנֵי דוד. אבל בשם אֵשׁ, כשאינן השי"ן דגושה, בא סגול: אֵשִׁי אֵשׁוֹ, אבל
 אֵשְׁכֶם.

22. במשקל סגולי פֶּעַל בא בנטיית היחיד חירק כנגד הצרי וכשפ"א הפועל היא מן
 אהח"ע, על פי רוב בא סגול כנגד הצרי, פְּגוֹן; סִפֵּר — סִפְרִי, סִפְרְךָ, סִפְרָה; מִצַּח —
 מִצְחוֹ, מִצְחֶם; אֶבֶר — אֶבְרִי, אֶבְרוֹ; הִלֵּךְ — הִלְכּוּ; חָבַל — חָבְלוּ, חָבְלֶם; עָדַר —
 עָדְרָם, עָדְרוּ.

ה ע ר ה : צורת הריבוי באה במשקל פֶּעַלִּים כבשאר הסגוליים. רק בריבוי של
 השם אֶבֶר יש גם אֶבְרִים, אֶבְרִי, אֶבְרִיךָ, אֶבְרִיךָ, אֶבְרִיךָ, אֶבְרִיךָ, אֶבְרִינֵנוּ.

23. שמות על משקל פֶּעַלֹן, שעי"ן הפועל בהם מן אהחע"ר, יש בהם צרי לתשלום
 הדגש (עי' כלל 2), ונטייתם היא במשקל פֶּעַלֹן (פֶּעַלֹן), פְּגוֹן; גִּרְעוֹן — גִּרְעוֹן המוסד,
 גִּרְעוֹנוֹת, גִּרְעוֹנוֹתֵיכֶם; דְּרָאוֹן — דְּרָאוֹן עולם, דְּרָאוֹנֵם, פְּרָעוֹן — פְּרָעוֹן השטרות;
 רְאִיוֹן — רְאִיוֹן בוקר, רְאִיוֹנוֹ; תְּאֵבוֹן — תְּאֵבוֹךָ.

הערות:

- א. כשפ"א הפועל היא מן אהח"ע, תהיה תנועתה גם סגול.
 פגון ערבון — ערבוני, ערבונות: עָרְבֹן — עָרְבֹנִי.
 ב. השם זרעון מקיים את הצרי בנטייה: זָרְעֹנִים, זָרְעֹנֵי קִיץ.
 זָרְעֹנִיו (על פי האמור בכלל 2). משקלו של שם זה כשל קָשׁוֹן.
 קָשׁוֹן.

חוק המוסד העליון ללשון העברית. תשי"ג—1953

הודעה על החלטת האקדמיה ללשון העברית בעניין כללי
התעתיק מלועזית לעברית

בהתאם לסעיף 10 לחוק המוסד העליון ללשון העברית, תשי"ג-1953, אני מודיע את החלטת מליאת האקדמיה ללשון העברית מיום ג' בתמוז תשל"ה (18 ביוני 1975) בענין כללי התעתיק מלועזית לעברית, כלהלן:

כללי התעתיק מלועזית לעברית

כללי התעתיק, המובאים להלן, מכוונים להעתקת שמות של אנשים, מוסדות, מקומות וכיו"ב מלשונות זרות, שאינן שמייות. אין פונתם לקבוע את כתיבן של מלים ממוצא לועזי, המשמשות בלשון העברית בדיבור ובכתב.

התעתיק מבוסס על אותיותיה של הלשון העברית והגייתן. הגיים זרים, שאין להם מקבילות בכתב העברי של ימינו, מועתקים בסימני הגיים מצויים, הקרובים במבטאם למבטא ההגיים הזרים. בכללים הונח העיקרון, שאין אנוחנו מעתיקים את המלים על פי כתיבן במקורן, כי אם על פי הגייתן הנשמעת לנו.

שמות, שיש בהם מנהג כתיבה מושרש בעברית, ייכתבו כמנהגם (כגון טשרניחובסקי, ברנר).

הכללים

	התנועות
היא סימן לתנועת *a בתחילת התיבה ובאמצעה. בסוף התיבה יהיה הסימן ל-a, ה, כגון: אראנון, אנאטוליה, אלבאניה, גראנאדה.	א
היא סימן ל-e או ö או ä (eu צרפתית), כגון: טאהאראן, באָלו, בראָמאָן, באָרגשטראָסאָר, שאָנברן, סאָי (Seuil).	אָ
היא סימן לתנועת i או ü (u צרפתית) רע תנועית, כגון בוקובינה, גדיניה, מינכאן, בריסאָל (Bruxelles).	י
היא סימן ל-o (au צרפתית), כגון: קונגו, בולוניה, שוסאָ (chaussée).	ו
היא סימן ל-u (ou צרפתית, oo אנגלית), כגון: טולוז, טודאָלה, ליוואָרפול. הן סימן לדו־תנועה ay (ei גרמנית) כגון: היידלברג, ניירובי, ואָרסיי. בתחילת התיבה תבוא לפני ה' הכפולה א, כגון: איירונסייד.	וּ
הן תעתיק של הדו־תנועה ey, כגון: שאָינאָרמאן, פארק־לאָן, באָיסבול, מאָיג'ור, קלאָי, לאָידאָן (Leiden).	אָי
הן תעתיק של הדו־תנועה eu, כגון: זאָוס.	אָו

* האותיות הלתזיות משמשות במבטאיהן כמו בלטינית, באיטלקית ובגרמנית (לא כמו באנגלית).
** ובכלל זה a אנגלית הנהגית כך.

- א** (בלי נקודה ב ו' לסימן השורק) הן תעתיק לדו־תנועה au כגון: אוגוסטוס, אוגוסבורג, באומגארטאן.
- י** הן תעתיק של הדו־תנועה oy (eu גרמנית), כגון: נוֹישטאט, גױס. בתחילת התיבה תבוא א לפני י־י, כגון: אויסטראך.
- אאי** הן תעתיק של צירוף שתי התנועות ai, כגון: אאידה, קיראָנאאיקה.
- תוספת ן** היא סימן לתנועות האנפיות (on, an) הצרפתית או ç, ç פולנית), כגון: אוינך, שלונסק, שופאן, פאָרפיניאן.
- תוספת י** היא סימן לעיצורים מרוכבים בלשונות סלאביות, כגון: פיאטיגורסקי, פיוטר, פוטימקין (מכלל זה יצאו ר' ו' s').

העיצורים

- ב** דגשה מציינת את ההגה b, כגון: באלי, בויקסטורף
- כ** רפה מציינת את ההגיים v ו-w בסוף המלה ובסמיכות לחולם או לשורק (בראש המלה ובאמצעה יסומן ההגה וּב-ו- וראה להלן), כגון: קיאָב, מאנטובה, לבוב (אבל: נאָואדה, קאָרסיי).
- ג** מציינת את ההגה g, כגון: גודמאן, גאליפולי, גאטינגאן.
- ג'** מציינת את ההגה g' (g או j אנלית), כגון: ג'ורג'יה, ג'וך, ג'אָקסן, ג'ורג'ו (איטלקית - Giorgio).
- ד** מציינת את ההגה d, כגון: לונדון, דאָטרויט.
- ה** מציינת את ההגה h, כגון: האנוֹכר, הולאנד, ולעתים r רוסיית: הומאָל (אבל h, שאינה מבוססת לא תועתק כ־ll: אונוראָ (Honore)).
- ו** מציינת את ההגה v ו-w בראש המלה, וכן באמצעה, כשאינה סמוכה לחולם או לשורק, כגון: וארשה, וינה, ליוֹאָרפול, אָאָראָסט (וראה האות ב רפה).
- ז** מציינת את ההגה z, כגון: זאמביה, זאָלצאָר (ופעמים הוא כתוב s).
- ז'** מציינת את ההגה z', zh, z, (g ו-j צרסית), כגון: ז'אן, ואלז'אן, ז'אָנאָה.
- ט** מציינת את ההגה t (בכלל זה th ברוב השפות, להוציא אנלית) כגון: טאָהאָראן, טיים, טורקיה, רוֹזאָנטאל, טוראָז (Thorez).
- י** מציינת את ההגה j (y אנלית וספרדית), כגון: יארוסלאב, יאָנה, מאיה (Maya).
- כ** רפה מציינת את ההגה h, x (בגרמנית ובפולנית ch, בספרדית j), כגון: כרושצ'וב, כאָרסן, כואן (Juan), כאָראָס (Jeres), כארקוב. בכלל זה גם ch רפה גרמנית כבמלה ich, כגון: מינכאן.
- [ה ע ר ה : אין משתמשים באות ח בתעתיק מלשונות לא-שמיות].
- ל** מציינת את ההגה l וגם ł (פולנית), כגון: לאדי, לונדון, ביאליסטוק, זלוטו.